

	KALİTE YÖNETİM DOKÜMANLARI	Doküman No:YS-PR-01 Yayın Tarihi :01.03.2009 Revizyon No :07 Revizyon Tar.:18.08.2025 Sayfa No :1/6
	YAŞAM SONU HİZMETLERİ PROSEDÜRÜ	

Revizyon No	Yapılan Revizyon	Rev. Sayfası	Revizyon Tarihi	Revizyonu Yapan
01	Morg temizliği ile ilgili maddenin eklenmesi.	3.sayfa	08.08.2010	Eğt. Hemş. Melek KAYA
02	Cenazenin yıkanması ile ilgili açıklayıcı bilgi eklenmesi.	2.sayfa	10.05.2012	Hem. Hiz. Sevda SÜMBÜL
Gözden Geçirme	Doküman gözden geçirildi. 15.07.2017-08	Tüm sayfalar	15.07.2017	Sevda Sümül Başhemşire
03	Cenazenin tanımlanması, bekleme alanlarının konforu, manevi ve kültürel değerler ile ilgili bilgiler eklendi. SAS kapsamında gözden geçirildi bazı maddeler revize edildi. Dokümanın adı Yaşam Sonu Hizmetler olarak değiştirildi.	Tüm sayfalar	05.11.2019	Sevda Sümül Başhemşire
04	SKS 6 kapsamında gözden geçirildi. Morg alanına yetkisiz kişilerin giremediği, bekleme alanında cenaze yakınlarını bilgilendirici metin/görsel bulunduğu belirtildi. Ex olan hastanın yakınlarına teslim sürecinde uygulanan kimlik doğrulama aşamaları eklendi. Fetus defin süreci detaylandırıldı.	3. ve 4. sayfalar	18.05.2021	Sevda Sümül Başhemşire
05	Hasta veya yakınının isteği ile hastanın dini inançlarına uygun olan din görevlisi davet edilir bilgisi eklendi.	5.sayfa	01.03.2023	Hemşirelik Hizmetleri Direktörü Sevda Sümül
06	Morga giriş-çıkış kuralları ayrı başlık altında tanımlandı.	5.sayfa	20.01.2025	Saliha KUVVET Morg Sorumlu Hemşiresi
07	Kimsesiz ve yabancı uyruklu(yurt dışı) cenazeler için en fazla 15 gün bekletilir bilgisi eklendi. Morg personelinin güvenliğini sağlamak için güvenlik görevlisi eşlik eder ve gerekirse beyaz kod verilir bilgisi eklendi. Cenaze yakınlarına gerekirse ilgili uzman tarafından psikososyal yada ilaç desteği verilir bilgisi eklendi. Ex olan hastanın yakınına ilgili hekim tarafından sözel bilgilendirme yapılır şeklinde tanımlama yapıldı.	2., 3. ve 4. sayfa	18.08.2025	Sevda SÜMBÜL Hemşirelik Hizmetleri Direktörü/Genel Müdür Yard.
HAZIRLAYAN		KALİTE SİSTEM ONAYI		ONAY
BAŞHEMŞİRE		KALİTE YÖNETİM DİREKTÖRÜ		BAŞHEKİM

1. AMAÇ VE KAPSAM

Bu prosedürün amacı, hastanın yaşamının sona ermesi durumunda, hastanenin hasta ve hasta yakınına

	KALİTE YÖNETİM DOKÜMANLARI	Doküman No:YS-PR-01 Yayın Tarihi :01.03.2009 Revizyon No :07 Revizyon Tar.:18.08.2025 Sayfa No :2/6
	YAŞAM SONU HİZMETLERİ PROSEDÜRÜ	

sunacağı hizmetleri ve bu hizmetlerin niteliğinin nasıl olması gerektiğinin ortaya konulmasıdır. Yaşamın sona ermesi durumundan sonraki süreci kapsamaktadır.

2. TANIMLAR VE KISALTMALAR

ASSH : Acil Servis Sorumlu Hemşiresi

Ex : Ölü

Extremite : Organ

Krematoryum : Ölen kişinin cesedinin yaklaşık olarak 900-1200 derece sıcaklıkta en az 70 dakika yakılması olayı.

3. REFERANS DOKÜMANLAR

Yaşam Sonu Hizmetler Algoritması

Morg Dolabı Sıcaklık Takip Formu

Ex Teslim Defteri

Ölüm Belgesi

Eldiven Kullanma ve El Yıkama Talimatı

Ex Kartı

Dezenfektan Kullanım Listesi

Hasta/Mefta Mülkiyet Teslim Formu

Hastane Temizliği Prosedürü

Temizlik Kontrol Formu

Ex Bilgi ve Teslim Formu

Atıkların Toplanması Taşınması ve Depolanması Prosedürü

Morg Temizlik Talimatı

4. UYGULAMA

Ölmeden önce durumu kritik olan hasta için yakınları hekim tarafından bilgilendirilir, talep edilmesi halinde yatağında hastalarını görmesi sağlanır. Fiziksel ve psikolojik olumsuzluk gelişen hasta yakınları için ilgili uzmandan psikolojik destek ya da ilaç desteği alması sağlanır. İbadetlerini yerine getirmek isteyen hasta yakınlarına işleyişi ve diğer hastaların tıbbi sürecini olumsuz etkilemeyecek şekilde izin verilir daha sonra görmek isteyen yakınları için ise morg sorumlusu eşliğinde morgda gösterilmektedir.

Yaşamını yitiren hastanın yakınlarına hekim tarafından sözel bilgi verilir. Öncelikle düz çizgi EKG çıktısı alınır; ilgili bölümde üzerinde bulunan damar yolu, kateter, entübasyon tüpü gibi malzemeler çıkarılır. Hasta nemli bez ile silinir, kefenlenir. Kefenin üstüne kimlik doğrulama yapılarak doldurulan ex kartı asılır. Morgun hazırlanması için morg sorumlusuna bilgi verilir, yardımcı personel, güvenlik görevlisi ve bölüm çalışanı hastayı bulunduğu servisten sedyeye alarak üzeri özel yapılmış kutu ile kapatılır, asansör kitlenerek hasta yakınlarına teslim edilene kadar morgda bulunan dolaplara yerleştirilerek morg sorumlusuna teslim edilir. Morg sorumlusu tarafından dolap üzerine Ex Bilgi ve Teslim Formu ile isim soyisim yazılır. Ex Teslim

	KALİTE YÖNETİM DOKÜMANLARI	Doküman No:YS-PR-01 Yayın Tarihi :01.03.2009 Revizyon No :07 Revizyon Tar.:18.08.2025 Sayfa No :3/6
	YAŞAM SONU HİZMETLERİ PROSEDÜRÜ	

Defterine yaşamını yitiren kişinin bilgileri kaydedilir. Morga transferi sırasında hasta mahremiyetine özen gösterilir. Yaşamını yitiren kişi bulaşıcı hastalık taşıyorsa, gerekli kişisel koruyucu donanımlar kullanılarak ceset torbası ile morga alınır.

Morg ofis, cenaze bekleme alanı ve cenaze yakınlarının bekleme alanından oluşmaktadır. Cenazenin bekletileceği alanlar aydınlatma, temizlik ve güvenlik gibi fiziki koşullar dikkate alınarak hazırlanmıştır, sıcaklık ve nem takibi yapılmaktadır. Sistem soğutucularının derecesinin 4-8 C olup olmadığı termometresinden kontrol edilir ve Morg Dolabı Sıcaklık Takip Formu'na kayıt edilir. Cenaze, yaşamını yitiren kişinin yakınlarının talebine ve defnedileceği zamana göre bekletilebilir bu süre 3 günü aşmamalıdır. Morg odası ısısının 18-22C, nemin ise %30-%60 olup olmadığı termometresinden kontrol edilir ve ısı-nem takip formuna kayıt edilir.

Morg alanına yetkisiz kişilerin girmesi engellenmiştir. Morg alanına giriş için sadece morg sorumlusu ve güvenlik görevlisinde anahtar bulunur. Mesai saati dışında morg sorumlusu anahtarı en kıdemli acil servis hemşiresine teslim eder. Sağlık personeline özel durumlar da (kimlik tespiti, cenaze yakınlarının görmek istemesi, otopsi, temizlik vs.) ve morga her giriş çıkışta güvenlik personeli eşlik eder.

Cenaze yakınlarının bekleyebilmesi için alan oluşturulmuştur. En kısa sürede gerekli belgeler hazırlanarak cenaze teslim edilmektedir. Bekleme alanında cenaze yakınlarını bilgilendirici metin/görsel, dini kitaplar bulunmaktadır. Hasta yaşamını yitirdikten sonra, Yaşam Sonu Hizmetler Algoritması'na göre hareket edilir. İlgili doktor Ölüm Belgesini <https://obs.saglik.gov.tr> üzerinden doldurur. 3 (üç) adet Ölüm Belgesi Raporu çıkartılır. Ölüm belgeleri Başhekiye imzalatılır ve düzenlenen evraklar ex yakınlarından da imza alınır. 3 (üç) tane Ölüm Belgesi Raporundan 2 (iki) tane asıl ve 5 tane fotokopi ex yakınlarına verilir ve 1 (bir) tanesi İdari Tıbbi Sekreterlikte kalır. Ölüm belgeleri teslim edildikten sonra, ex yakınları 188 ' i arayarak Cenaze Aracı temin etmektedir. Cenaze aracı geldikten sonra idari tıbbi sekreterlik, morg sorumlusu ve güvenliğe haber verir. Morg sorumlusu, ex olan kişinin kimlik bilgilerini yakınlarından sözlü olarak alır ve ölüm belgesi üzerinden kontrol eder. Morg kapağındaki kimlik bilgileri ve cenazede bulunan ex kartı üzerinden kimlik doğrulama tekrar yapılır. Ek olarak hasta yakınlarının talebi doğrultusunda kişinin yüzü gösterilerek de kimlik doğrulama yapılabilir Ex Bilgi ve Teslim Formu'na hasta yakınından imza alınarak hasta dosyasında muhafaza edilir. Ex olan kişinin ve teslim alan kişinin TC. kimlik numarası ve bilgileri Exitus Teslim Defteri'ne kaydedilerek teslim eden ve alan kişiler tarafından imza alınır. Ex morgdan tabuta konularak araç asansörü veya hasta hasta yakınlarının bulunmadığı uygun çıkıştan cenaze aracına teslim edilir. Morg çıkışı hastanenin ana ve acil çıkışından ayrı konumlandırılmıştır. Mesai saatleri dışında Ölüm Belgesini doldurma işlemini Nöbetçi İşletme Yöneticisi takip eder.

Yaşamını yitiren hastanın eşyaları, hemşire tarafından Hasta/Mefta Mülkiyet Teslim Formu doldurularak hazırlanır, hastanın yakınları varsa güvenlik eşliğinde hasta yakınlarına teslim edilir, hastanın yakınları yoksa güvenliğe teslim edilir. Formun ilk nüshası eşyalarla birlikte hasta yakınlarına teslim edilir.

Hasta yakınları bazen ex olan hastayı yıkatıp almak isteyebilirler. Din görevlisinin talep edilmesi halinde 188 arandığında ex yakınları gerekli bilgiyi alır. Ex olan hastanın hastane morgunda yıkanılması talebi için

	KALİTE YÖNETİM DOKÜMANLARI	Doküman No:YS-PR-01 Yayın Tarihi :01.03.2009 Revizyon No :07 Revizyon Tar.:18.08.2025 Sayfa No :4/6
	YAŞAM SONU HİZMETLERİ PROSEDÜRÜ	

morgda sıcak su bulunur, din görevlisi tarafından morgda bulunun otopsi masasında yıkanıp kefenlenir. Morg sorumlusu, güvenlik görevlisi ve yardımcı personel, tabutu morga alır, kefenli olan cenazeyi tabuta yerleştirir. Servis asansörü/hasta ve hasta yakınlarının bulunduğu alandan uzak olan uygun çıkıştan aileye teslim eder. Mesai saatleri dışında işleyişi Nöbetçi İşletme Yöneticisi takip eder ve ex teslimini acil servisteki kıdemli hemşire yönetir.

Yaşamını yitiren hasta adli vaka veya şüpheli ise kıyafetleri çıkarılmamalı ve kefenlenmemelidir. Yaşamını yitiren kişiye tıbbi müdahale edildiyse üzerinden çıkarılan tüm eşyalar poşetlenip savcılığa Hasta Mefta Mülkiyeti Teslim Formu ile teslim edilir. İdari tıbbi sekreterlik tarafından savcılığa haber verilir. Savcılık cenazeyi morgda bulunan otopsi masasında değerlendirir, otopsi sonucuna göre tutanak hazırlar. Otopsi sonucu şüpheli bir durum yoksa savcılığın hazırladığı tutanağın örneği alınarak bir nüshası cenaze yakınına teslim edilir, bir nüshası ise hasta dosyasında muhafaza edilir. Ancak şüpheli durumu varsa adli tıpa gönderilebilir. Adli tıpa gönderilen ex için teslim eden ve teslim alan kişilerden Ex Teslim Defteri'ne imza alınarak emniyet güçlerine teslim edilir. Morga alınmadan ve otopsi yapılmadan hastanenin herhangi bir bölümünden savcılığa veya resmi kuruma gönderilen hastalar içinde Exitus Teslim Defteri doldurulur, teslim eden ve alan kişiler tarafından imzalanır ve teslimi yapılır.

Exitus T.C. uyruklu değil ise Ölüm Belgesi pasaportuna göre doldurulur ve cenaze yakını olan kişi tarafından İlgili Konsolosluga bilgi verilir.

Yakını olmayan, sahipsiz cenazeler için; emniyet güçlerine bilgi verilerek resmi kayıtlardaki yakınlarına ulaşılmaya çalışılır. Herhangi bir yakınına ulaşılamayan cenazeler, belediyenin Cenaze İşleri Müdürlüğü'ne Başhekim onaylı bir dilekçeyle durum bildirilir. Bildirimden sonra cenazenin gömülmesi için Mezarlıklar Müdürlüğü Cenaze İşleri'nden gelen görevliye normal prosedür gibi teslim edilir. Yabancı uyruklu ve sahipsiz cenazeler en fazla 15 gün morgda bekletilebilir.

Ampute ekstremité işlemleri sonrası hasta yakınları ekstremitéyi almak istiyorsa bunlar cenaze teslim edilir gibi ex teslim defterine kaydedilip, tutanak tutulur ve ailesine teslim edilir. Tutanağın 1 nüshası hasta veya hasta yakınlarına verilir 1 nüshası hasta dosyasında saklanır.

Aile ekstremitéyi almak istemiyorsa aileden almayacağına dair tutanak alınarak kayıt altına alınır ve dosyasına kaldırılır. Ekstremité, ilgili belediyenin Cenaze İşleri Müdürlüğü'ne Başhekim onaylı bir dilekçeyle bildirilir. Bildirimden sonra uzuv gömülmesi için Mezarlıklar Müdürlüğü Cenaze İşleri'nden gelen görevliye normal prosedür gibi teslim edilir.

Fetüs Defni; Ölü doğan bebekler, 22 haftalık ve 500 gr üstü doğumda canlı olan ve sonradan ex olan bebekler için kimlik belgesi talep edilir. Ancak 22 haftalık ve 500 gr altı ölü doğan bebekler için kimlik belgesi talep edilmez. Ex morga puset ile alınır, cenaze sabitleyici düzeneğe yerleştirilir ve dolap soğutucusu açılır. İlgili doktorun, Ölüm Belgesini <https://obs.saglik.gov.tr> üzerinden doldurulması sağlar. Ölüm Belgesi Raporu çıkartılır. Ölüm Belgesi ve Perinatal Bebek Ölüm Bilgi Formu hazırlanır. Daha sonra yardımcı personel, güvenlik ve morg sorumlusu eşliğinde morga teslim edilir. Yakınlarından imza alınarak

	KALİTE YÖNETİM DOKÜMANLARI	Doküman No:YS-PR-01 Yayın Tarihi :01.03.2009 Revizyon No :07 Revizyon Tar.:18.08.2025 Sayfa No :5/6
	YAŞAM SONU HİZMETLERİ PROSEDÜRÜ	

teslim edilir. Ex yakınlarına bebek puset ile teslim edilir. 22 haftadan küçük bebekler için Ölüm Belgesi doldurulmaz, tutanak ile teslim edilir.

4.1.Kültürel ve Manevi Değerler

Hastanın hayatta iken sahip olduğu kültürel ve manevi beklentiler dikkate alınarak gerekli hizmetler sağlanmaktadır.

- **Gayrimüslimler için uygulama farklılıkları**

- **Musevi;**

- ✓ Gözleri bağlanır
- ✓ Ayakları bilekten bağlanır
- ✓ Kolları yanda durur
- ✓ Kefenlenir
- ✓ Dini inanış gereği cenaze defnedilmeden başsağlığı dilenmez.

- **Hristiyan;**

- ✓ Çene ve ayakları aynen bağlanır, ölüm sertliği oluşunca açılır,
- ✓ Yakınlarına sorularak giymesini istedikleri kıyafetler giydirilir (Çorap ve ayakkabı dahil)
- ✓ Ailenin isteği doğrultusunda makyaj yapılmasına izin verilir.

- **Cenazenin yakılmasının talep edilmesi:**

- ✓ Ülkemizde krematoryum bulunmadığı için bu işlem yapılamamaktadır.

Hasta veya yakınının isteği ile hastanın dini inançlarına uygun olan din görevlisi davet edilir.

-Müftülük: Tel : 0282 651 12 93

-Cem Evi: Tel : 0282 651 15 10

-Hristiyanlar için;

Pastör İlker İŞBİLEN - 0553 615 18 87

İlgili çalışanlara, enfeksiyon kontrol önlemleri ve iletişim becerileri eğitimi verilmektedir.

4.2.Morga Giriş Çıkış Kuralları

Morg alanına yetkisiz kişilerin girmesi engellenmiştir. Morg alanına giriş için sadece morg sorumlusu ve güvenlik görevlisinde anahtar bulunur. Mesai saati dışında morg sorumlusu anahtarı en kıdemli acil servis hemşiresine teslim eder. Sağlık personeline özel durumlar da (kimlik tespiti, cenaze yakınlarının görmek istemesi, otopsi, temizlik vs.) ve morga her giriş çıkışta güvenlik personeli eşlik eder, gerekli durumlarda beyaz kod çağrısı verilerek personelin güvenliği sağlanır. Yaşamını yitiren kişi bulaşıcı hastalık taşımıyorsa eldiven kullanılır, bulaşıcı hastalık taşıyorsa İzolasyon Prosedürü'ne göre gerekli kişisel koruyucu donanımlar kullanılarak cenaze torbası ile morga alınır ve teslimi sağlanır.

4.3. Morg Temizliği

	KALİTE YÖNETİM DOKÜMANLARI	Doküman No:YS-PR-01 Yayın Tarihi :01.03.2009 Revizyon No :07 Revizyon Tar.:18.08.2025 Sayfa No :6/6
	YAŞAM SONU HİZMETLERİ PROSEDÜRÜ	

Temizlik, Morg Temizlik Talimatı'na göre yapılmaktadır.

5.SORUMLULAR

Bu prosedürün uygulanmasından hastane yöneticileri, hekimler, hemşireler, psikolog sorumludur.